

א. מ. ליפשיץ

(טרנסום לרמותו)

הוא לא היה בהול על צמוריו ועל מד
 ריו ועל רגועיו. הוא לא חס אפילו על
 יענותיו ועל יצויו. מצי בן-יהודה
 טעמתי זאת האיסרת: עלי חרף
 פנאי. אך כליו של בן-יהודה הוחזקו
 משמעות האיסרה: אני ממסך כל כך
 עד שלא איכפת לי אם אכפל צדק
 מנו. בשיחתי אחכם. כל אומיו של כנע
 יהודה הביע בהירות ריגוז. באדם הנחש
 פו אל עבודתו. אף הספרים והחוקים
 שהיו מסכים: את כל השולחן הארץ
 שלו אטרו: החמדה. לא כן א. מ. ליפשיץ
 טיץ. ביתו היה פתוח לכל. הוא הרבה
 שיחה עם כל מעולם לא סגאתי אותו
 טקוע בלמוריו עד שיחא פסח. לו להפ
 סיק השיחה היא אולי הספורם היחיד
 שלו. ועם כל זה בקיאות מפלגות אלו
 מאות רבות של ציטאטות הפלעות
 ושוורות פרסי בתוך ספרו חרו לא
 מעצום נרסמו. וכן הדבר לבני העינים
 המדעיים האחרים. הנקיאות בלטה לא
 רק בסדע העברי ובמדע הלשוני הקרוב
 מאד ללבו האלבי. בענינים הרחוקים
 לכאורה מסנו ח"ס פרסה. לא יפלא למ
 של. אם יתברר לך שחוק בקי בדני
 מלחמת דריקר כאחד המוסחים למסר
 כה זו. לא תפלא. אם במסרח ירחיב
 את הדיבור על לשון סין וספרותה. מכל
 שכן באותם העינים שבהם הוא דש
 בעסקו. כגון חנוך והוראה.
 ואולם אם הבקיאות היא רק עני
 חיצוני. מרי זכרון בלתי מצוי ותמיכה
 כהירה. הנה שוכן בנפשו כשרון מרע
 הקובע צביון וצורה לכל החומר הוח.
 הוא רואה את הקוים הכלליים של החר
 מר והוא חוסד לקבוע את הקוים האלה.
 אברך זה. שלא ביגר אפילו בבית ספר
 פרסם או ב"השלח" מאמר על "נימס
 יון עברי" כפי שהוא צריך להיות.
 באותם הימים שבכל העולם היה רק
 נסיון אחד של יסוד גינסניה עברית.
 זו של ר"ר סצטפאן ז"ל ביפו. וכך
 חרבר בכמה נופי-מסצוע אחרים. הוא
 רואה ראשית כל את הקוים הכלליים
 את המסגרת הכללית. אם עולה על דעתו
 לחבר איזה ספר מדעי בענינים היועיים
 לו. מוטב לך ליסול עצה מסנו. הוא
 יכול לעזור לך גם במרקים יעונים של
 הספר ככה ידיעותיו ועיוניו אבל דא
 שית כל חשוכה עזרתו בחקמת המסר
 הכללי.

כך דרכו של עולם: לפני עשר שנים
 ביוכל החמישים. הפציר בי עד מאד.
 שלמען חשם לא אכתוב עליו. השת
 דל בכל יכלתו למנוע חגיגה יובלית.
 ואני בראותי כי בקסתו זו עזרה לא
 רק סן חשפה ולחוצ אלא שהיא חיתה
 לו ענין רציני כאמת — נשמעתי לו.
 הפעם לא הפציר בי. לא דיבר אתי בזה
 מטוב ועד רע. שמע פינה ששוב לא
 איכפת לו. הוא נייטראלי. בעוד עשר
 שנים יתכן. כי יהיה גם נוח לו. מעין
 "סהיבי תיתי". ועוד עשר שנים אפשר
 שאי"ה יהא גם תובע בפה. וכך עוב
 רים גם יחי האדם הנבון סן חציניות
 אל המוסכיות. סן עמלישדום בחר
 ובבית המדרש ובקלוויון ובכתי עקר
 הספרים ובפינה הבית. בשעות ההשכמה
 בבוקר ובשעות מאוחרות בלילות — אל
 החערכה כשערכתדדים. אל בית-הרין
 הצבורי. אל העתק נאל הקפר.
 וכך עברה הכוס גם עליך. ר' אליעזר
 סאיר רחמיא!

אימתי ואיפה נמנענו כראשונה? זה
 בודאי נשכח מלבך. הרי זו היתה פני
 טה עראית. עוד לפני עלותי ארצה. הרי
 זו היתה בתוך דברי עברית בלבוב. חוג
 קטן. מוגבל. מצומצם. שנחאסף בחר
 קמטמן. אלא שחוג זה כלל מספר אר
 שים. שאחר-כך יצאו להם מוניטין בספר
 רות העברית. ובאותו החוג המצומצם
 חיח כבר אז מד ליפשיץ האיש המר
 כוי. הוא היה כחינת בעל הבית. והש
 אך היו אורחים סן העירות. המדובר
 הוא על העיר לעמקארג. מטרולין של
 נאליציה ועיר ואם בישראל במשך מאות
 שנים. עם רכנות לתסארט. עם בתי
 נקסיות גדולים. עם הסוני תלמידו חכ
 סים וחמידים ומשכילים. אפילו עם חר
 גים משוארים. אפילו עם כמה בלשון
 היהודית המדוברת.

לעמקארג זו. שעברה כיום לרשותו
 של היסלר או סטאלין. היתה אז סהילה
 יחודית רבתי-החשיבות. ובלעמקארג זו
 עלתה כמורת התנועה הציונית המדי
 נית. התרבותית. גם המדעית. אכיו
 של ליפשיץ היה בין העסקנים הראשר
 גים של הזרם הזה. הוא ואתות מרעיו
 יסדו אגודה גדולה ככיוון זה עוד לפני
 חוסד. "הפורחי". שחחו אולם קריאה.
 יסדו בית כנסת גדול. סיעו לפתיחת
 בית ספר מעין "תחכמוני" והשפיעו על
 הרוחות במדה כמה ויכלתם. הן. אלי
 עוד פאיר המשיך בשיטת אביו. אך
 עד מהרה שימש כאיש מרכזי גם מחוג
 לשיטת אביו. בכרך שהיה מלא חכמים
 וסופרים יצא לו שם לתהלה בנלל דער
 חיו המרובות. עיוניו העסוקים. כשר
 נותיו הגדולים. וגם בעד דרכו החיובי
 ביהדות.

פנישתנו השניה חלה אחרי שע
 שיתי בארץ כשנה וחצי. ועתה לא הרי
 תה זאת פנישה עראית. מקרית. על רגל
 אחת. אלא קניתי שכיחה בביתו כשבוע
 ועוד. ומפילא יוכלתי להכירו יותר ויר
 תר. זה האברך הצעיר שוב לא היה
 זקס לאשראי רוחני. מסדו על רש"י
 כבר היה כתוב פרק פרק על אפנו. כמה
 הפליא כתביד יפה זה את המעיין. מי
 סאתנו לא ידע. לא הרגיש בגדלותו של
 רש"י? הרי כולנו השתעשענו על ברקיו
 והוא שנתן לנו את התורה ואת הנבוי
 אים ואת הכתובים ואת המשנה ואת
 הנפרא ואת החלכה ואת האגדה. כולנו
 חשנו כמסל לשונו. התפלאנו על כושר
 הסברתו. על דקות עצמו והיינו
 רש"יםים ביודעים ובלא-יודעים. ואר
 למ זה האברך הלך וכנה בנין שלם. מע
 שה ארדיכל. הלך וארג וסווה חוסים
 בין גדולי החוסרים הלועזיים ובין אמד
 רותיו של רש"י. וכל זה לא בבטלנות.
 לא באופן סיכני-מסרי. מעשה מפליא.
 אלא מעין יצירה חרשה. מעשה חסיכה
 מיוחדת. הכל צפוי ומדויק. כל פרק
 הוא מסה שלמה. וכל פרק עומד ביחס
 איתן אל האחרים. ההרצה מופתית.
 הסננון מלוטס. דעת הלשון העברית—
 הלואי על כל סופרי ישראל. וכל זה
 הבחיס לפני בכתביד נפי להפליא. הפ
 לא הוא. שסמתי וכתבתי לאחד מו"ל
 דברי שכה על הספר ההוא בעורו כחבי
 יד?

הפליאה ראשית כל. הבקיאות של
 האברך. הוא לא עשה רושם כממסיד.

מצערת העובדה. שהוא מצא סימוס
 בהתיית תכניות ובאיסוף חוסר רב.
 ואילו ספרים שלמים. ספרים געין. לא
 לא נתן אלא את ספרו על רש"י ו"ח
 דר". מצערת כמו כן העובדה. כי מאמר
 ריו מסורים כמסופות שונים ולא נאמר
 פו עד היום הגורנה. הרי המאמרים
 האלה הם סן הערית בתוכן ובצורה. אין
 מס. שהוא ניתן בעין של אמן ובחרי
 גשה של ליריקן. יש שורות במאמריו
 השקולות כמאמרים שלמים. ויש מאמרים
 השקולים כספרים. הנסיה לקביעת מהות
 היא חוסה אצלו. מסורסמת המונטרסיה
 על עננו. שהיא סן המסומר מסה שלכ
 תב עליו. אך לא פחות חשובות ומסות
 על ביאליס (עוד לפני ב"ד שנה). על
 הרב קוס ז"ל ועל אחרים. הוא ידע להע
 ריך את הרצל ואת ברטנץ. את מרשפמן
 ואת ברדצאבסקי. הרצאותיו בתולדות
 הספרות לפני תלמידיו בבתי המדרש
 למורים מלאות הערכות מקוריות ומקד
 פות. אך הוא אוהב לחערך גם חזיונות
 סוציולוגיים. כגון היסוב הישן בירוש
 לים. או עולם הספרדים. כל השפנה
 סתברו מעיר את תשומת לבו. יחסו הוא
 של החוסר המסצוע. שאין לפניו לא
 אחבה ולא שנאה אלא חבנה. כשחוא
 מניע למרשה זו אתה מרגיש בו חרות
 העובר.

ביאליס. מ"יין" אותו וקבע את מסומו
 ליד פינגאס ויעבץ. ראה בו אס
 ממטיכם בספרות. ודאי שיש בזה סן
 הנכון וההולם. אלא שהרסיון אל פר
 נאס גדול מזה שאל יעבץ. כה בשעה
 שיעבץ שואף לקבוע את המסריד בין
 ישראל לעמים. מראה ליפשיץ את הת
 גלות האגרטי בישראל. כשהוא דן. למ
 של. על הרב קוס ז"ל. אין. הוא בא לר
 אות את המיחד שבו בתור רב גדול
 בישראל אלא הוא חושף את חקסינוריות
 הכלליות בחוסעתן הסיוותרת אצלו. אין
 הוא בא להפריד אלא לתבין. והזוי
 ההפרדה קבועה ועומדת לירידיה מימי
 האבות. וביחוד מימי סעמד הר סיני.
 לא את ההבדל עלינו לחשט לפני שנת
 כבר סן. הנתונים. אלא עלינו לראות
 את המחובר במובדל. לא ובדוק ותמצא
 מסות דומות גם אצל פינגאס.
 בסכון לא דברתי פה על הפרטונ
 לפני שזה הוא ענין לפני עצמו. הוא
 היה יכול לפעול בכל שמה מספיקה
 החיים. אבל מכיון שתתפז את עצמו בנ"י
 אמות של חינוך והוראת. מפילא חתי
 סחה בהם. ובכלל לא היתה בכלולתו
 לתנות שבהים וקילוסים. אנן שיהפך
 פעולה לעתים. אבל לעתים גם התנששו.
 חמיסנת חיתה בי למרקים. וחשבתי שזכה
 זכאים לדרוש מסנו יותר ויותר. בדיעבד
 אשר אולי לסלות לו על אשר לא גזון
 לנו דקדוק פשלו. תולדות הספרות
 ששלו. מלון עבתי. ומירוש לחתוך פשלו
 אבל מי שכתב את רש"י. החחרך נראח
 לנו כמחויב לכתוב לכל דחאות אחר
 חצי תריסר ספרים כאלת. דחוא. סע
 לכו כמחויב לכתוב ראשית בלי-את. סע
 כי לבו על היהדות. לכתוב. חצי
 להעלות על הכתב מסה "שחונת ואלב
 וספה שהוא מוסים בפנת "שחונת ואלב
 ארפו על פרס אחוד. אם "שחונת ואלב
 מסוב. סיני". והוא אינו "שחונת ואלב
 לא בעריכה ולא בלחיבה ואת לא במלון
 (סוף בעם 4 סוף 1)

משה רבנו ואמר לו: בני. אשריך!
 תשע מאות שנה להולדתו של רש"י
 מסכים עם ישראל למסור האגדה ואר
 מר גם הוא: אשריך רש"י. שחיית פר
 רת לעשך ומאיר עיוניו בתורה. הרופים.
 שחיו עם הרב והמלחמה היו אומ
 רים: בוסן המלחמה נאלמים הספרים.
 ולא כן בישראל. שנקרא עם הספר.
 דגא בשעת חלילנם חתודה. היא שחר
 תה חיי נשמתנו ונשמת חיינו ובה גמ
 צא נוחם על כל התלאות אף בזמנו.
 מאות שנים אחריו הולדתו של רש"י
 כתב ר' שלמה אלקבץ: החולק על מר
 רש"י חתורה בחולק על השכינה;
 ועל מירוש רש"י לחלמוד אמר בעל
 השל"ה. שנתבך בקנה הקורט. והנה גם
 עכשיו הלע מאות שנים אחריו הולדתו
 עומד רש"י לפני עמו בשעה שגש
 אליו מלאך המות. עמד עומד לפני
 עמו הליכא ומנהרס למנותו. ועל ידי
 כחותיו הרותמים והמקורים ותנב
 ועושי. חוסן. ותלמוד תורה הוא שיר
 כל להציל את העם מידו של מלאך
 המות. כשמחת תורה — תנו כבוד
 לתורה ולחכמות. תנו כבוד לרש"י
 שלימד תורה ברבים. לקטנים וגם ל
 גדולים. בחייו וגם אחרי פותו צמח
 מאות שנים.

א. מ. ליפשיץ

(סוף מעם' 3)

עצה — הרי זה בעיני „עוון סלילי“. תם
אני ומאמין בחשיבות הענינים האלה,
ובל הזנחה והתרשלות נראית לי כהפסד
סד מוסרי. ודאי שאין איש יודע את
העיכובים של חברו. וגם כאן יבוא
פינאס ויוכיח. גם הוא היה כבר היצירה.
גם הוא התנצל באמרו, כי אידי דמריד
לבלוע — לא מליים.

עם כל זה מן החובה לציין, שבסכמנו
את המחצית הראשונה של חיינו אנו רר
אים אותו כ„בעל חוב“ במובן הנתבע.
בעד הפירות המבושלים של המחצית
הראשונה נביע לו בחג הששים את תר
דתנו, אבל לא נעלים כי הוא נתבע
לשלם במחצית השניה את חובו במיטב
התשלומים. תביעה זו אינה בטלה גם
בששים.